

Bartłomiej M. Wołyniec

ORCID: 0000-0002-0373-7070

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Genealogia: nauka pomocnicza historii w cyberprzestrzeni

Genealogy: an Auxiliary Science of History in Cyberspace

Abstrakt

Genealogia jest tą nauką pomocniczą historii, która od pewnego już czasu obecna jest w cyberprzestrzeni. Deklasuje pod tym względem inne nauki pomocnicze historii, które pozostają daleko w tyle chociażby pod względem liczby wyświetleń w przeglądarce, będących efektem wyszukiwania stron internetowych. Stanowi to konsekwencję popularności badań genealogicznych, które w ostatnim czasie prowadzone są w znaczącej mierze nie przez naukowców, ale pasjonatów i genealogów-amatorów, którzy samodzielnie chcą zgłębiać historię swoich rodzin, a co za tym idzie – tworzyć rodzinne kompendia genealogiczne. O takim, a nie innym ukierunkowaniu badań świadczą także różnego rodzaju poradniki, które w ostatnim czasie ukazały się na polskim rynku wydawniczym. Oferują one czytelnikowi zarówno omówienie tradycyjnych narzędzi wykorzystywanych w badaniach genealogicznych, jak i tych nowoczesnych, związanych z postępem technologicznym i przedstawianiem informacji w formie cyfrowej. W rezultacie w niemal każdej tego typu publikacji zamieszczony został rozdział poświęcony charakterystyce funkcjonujących w Internecie serwisów i baz danych, które stanowią nieocenioną pomoc w badaniach genealogicznych.

Są nią także różnego rodzaju profile i grupy w mediach społecznościowych, które do tej pory pozostawały jednak niezauważone, tak przez naukowców, jak i popularyzatorów. Z tego też względu niniejszy artykuł poświęcony zostanie syntetycznemu omówieniu obecności genealogii w cyberprzestrzeni, zarówno w skali makro (duże serwisy i bazy internetowe), jak i mikro (niewielkie grupy w mediach społecznościowych). Celem artykułu jest bowiem ukazanie genealogii jako tej z nauk pomocniczych historii, która nie tylko odnalazła się w świecie cyfrowym, ale w nim zadomowiła i wciąż się rozwija.

Słowa kluczowe: genealogia, cyberprzestrzeń, Internet, baza danych, media społecznościowe

Abstract

Genealogy, as an auxiliary science of history, has been present in cyberspace for some time now, surpassing other auxiliary historical sciences in terms of online visibility. This distinction is evident even when comparing the number of views on webpages resulting from searches, indicating the popularity of genealogical research. This is a consequence of the popularity of genealogical research, which is predominantly conducted not by scholars but by enthusiasts and amateur genealogists. They independently seek to delve into the history of their families, thereby creating familial genealogical compendia. This research orientation is reflected in various guides recently released in the Polish publishing market, offering readers discussions on both traditional tools employed in genealogical studies and modern techniques associated with technological advancements and the digital presentation of information. Consequently, almost every publication of this nature includes a chapter dedicated to the characterization of online services and databases, providing invaluable assistance in genealogical research. Similarly, various profiles and groups in social media, previously unnoticed by both scholars and popularizers, play a significant role in this domain. Hence, this article aims to provide a synthetic overview of genealogy's presence in cyberspace, encompassing both macro-level entities (major online services and databases) and micro-level elements (small groups in social media). The article's objective is to portray genealogy as an auxiliary science of history that has not only found its place in the digital space but has also established itself and continues to evolve.

Keywords: genealogy, cyberspace, Internet, database, social media

Wprowadzenie

Za sprawą szerokiego grona pasjonatów historii, a właściwie samej genealogii, badania nad dziejami rodzin przeżywają w ostatnim czasie swój renesans. Osoby, które chcą zgłębić historię swojego pochodzenia i w konsekwencji stworzyć wywód przodków, sięgają po narzędzia, które do tej pory wykorzystywane były w głównej mierze przez naukowców. Z tej też przyczyny na rynku informatycznym pojawia się coraz więcej programów komputerowych, które mają być pomocne zarówno w zbieraniu danych genealogicznych, jak i w stworzeniu własnego drzewa genealogicznego¹. Z kolei na rynku wydawniczym ukazał się szereg różnego rodzaju poradników zarówno dla dorosłych², jak i dla dzieci³, które krok po kroku pokazują etapy związane ze zbieraniem i opracowywaniem danych genealogicznych. Z zasady są to tytuły o charakterze popularno-naukowym, co też nie dziwi, bowiem są one skierowane do szerokiego

- 1 Część z nich dostępna jest w serwisach internetowych, część poprzez zainstalowanie odpowiedniej aplikacji na komputerze. Wśród pierwszych wymienić należy m.in. MyHeritage (www.myheritage.pl (dostęp: 25.01.2024)) oraz Ancestry (www.ancestry.com (dostęp: 25.01.2024)), zaś do drugich zaliczyć należy m.in.: Ages, Ahnenblatt (www.ahnenblatt.com (dostęp: 25.01.2024)), BegatAll Genealogy, Brother's Keeper (www.bkwin.org (dostęp: 25.01.2024)), Drzewo genealogiczne, Family Historian (www.family-historian.co.uk (dostęp: 25.01.2024)), GenSmarts (www.gensmarts.com (dostęp: 25.01.2024)), Gramps (www.gramps-project.org/blog (dostęp: 25.01.2024)) oraz My Family Tree. Informacje na temat wspomnianych programów, jak i innych, które nie zostały powyżej wymienione, zostały zebrane m.in. na stronach: Instalaki, *Kategoria: Genealogia*, www.instalaki.pl/download/programy/windows/dom/genealogia (dostęp: 25.01.2024) oraz Dobre Programy, *Genealogia*, www.dobreprogramy.pl/genealogia,programy,windows,6505378791229057 (dostęp: 25.01.2024).
- 2 Warto wymienić m.in. następujące pozycje: Krzysztof Bąkała, *Genealogia: praktyczny poradnik* (Warszawa: Agencja Wydawnicza Egos, 2007); Małgorzata Nowaczyk, *Poszukiwanie przodków. Genealogia dla każdego* (Podkowa Leśna: Wydawnictwo MiND, 2015); Grażyna Rychlik, *Praktykowanie genealogii. Pieniążkowie z Jedlińska XVIII–XIX w.* (Warszawa: Grażyna Rychlik, 2016); Karolina Szlęzak, Kinga Urbańska, Przemysław Jędrzejewski, *Genealogia. Odkryj historię swoich przodków* (Ożarów Mazowiecki: Wydawnictwo Olesiejuk, 2022); Paweł Bogdan Gąsiorowski, *Genealogia nie tylko dla początkujących* (Warszawa: Agencja Wydawnicza Egos, 2023). Ponadto warto zwrócić uwagę na zbiór artykułów naukowych: *Skąd przyszliśmy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy? Wokół badań nad genealogia*, red. Przemysław Jędrzejewski, Jakub Pieczara (Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2021).
- 3 Poradnikiem skierowanym do dzieci, a właściwie rzecz ujmując książką, której celem jest zaszczepienie bakcyli genealogii wśród najmłodszych, jest publikacja trzech wspomnianych już powyżej autorów: Karolina Urbańska, Kinga Szlęzak, Paweł Jędrzejewski, *Genealogia dla najmłodszych, czyli wyjątkowa podróż w czasie* (Ożarów Mazowiecki: Wydawnictwo Olesiejuk, 2020). Do najmłodszych odbiorców skierowane zostały także książki, które w ostatnim czasie zostały przetłumaczone na język polski, w tym m.in.: Gerda Raidt, *Moja wielka rodzina czyli dokąd sięgają nasze korzenie i czy przeszłość ma wpływ na przyszłość* (Warszawa: Babaryba, 2021).

grona odbiorców genealogów-amatorów, pasjonatów i zapaleńców, którzy wykorzystując zdobycze współczesnej techniki, chcą samodzielnie przeprowadzić badania, którymi jeszcze jakiś czas temu zajmowali się wyłącznie specjaliści.

Wydawniczy sukces wspomnianych powyżej publikacji wynika także z faktu, iż jedyny polski podręcznik genealogii (autorstwa Włodzimierza Dworzaczka) dotyczy tak naprawdę genealogii staropolskiej, przez co nie stanowi on pomocy zarówno dla osób urodzonych w latach 70. i 80. XX wieku, jak i na przełomie XX i XXI wieku, które poszukiwania genealogiczne rozpoczynają w dużej mierze od pokolenia swoich pradziadków, a więc ostatniej ćwierci XIX i pierwszej ćwierci XX wieku. Ponadto ta ze wszech miar cenna i ważna dla polskiej nauki praca, która wciąż wykorzystywana jest w kształceniu akademickim, opublikowana została w 1959 r., a więc sześćdziesiąt pięć lat temu⁴, przez co nie uwzględnia kwestii badań genealogicznych w kontekście rozwoju technologii informatycznej, a co za tym idzie – możliwości przekazu danych specjalistycznych w formie informacji cyfrowej. Mimo to żaden z polskich uczonych nie pokusił się do tej pory o napisanie nowej przystępnej syntezy genealogicznej, z jednej strony obejmującą epokę staropolską oraz okres XIX i XX wieku, z drugiej zaś uwzględniającą współczesne narzędzia badań genealogicznych, wśród których na plan pierwszy wysuwają się serwisy internetowe i internetowe bazy danych.

W kontekście powyższego postulatu na szczególną uwagę zasługuje książka *Internet, genealogia i genetyka na przykładzie rodu Kunowskich h. Nałęcz*, której autorem jest Radosław Sajna-Kunowsky, medioznawca i hispanista, a więc genealog-amator. Jej cechą charakterystyczną jest to, iż została ona opracowana niemal wyłącznie na podstawie źródeł dostępnych w Internecie, co też wynikało z zamierzeń samego autora, który w ten właśnie sposób chciał zaprezentować Internet – jako podstawowe narzędzie współczesnych badań naukowych, w tym badań genealogicznych. We wstępie do przywołanej pracy czytamy:

Podstawowym celem niniejszego opracowania jest ukazanie Internetu jako przestrzeni źródłowej do badań genealogicznych (z uwzględnieniem możliwości technologicznych do badań genetycznych z tym związanych) oraz

---

4 Włodzimierz Dworzaczek, *Genealogia* (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1959). Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na recenzję tejże pracy, która ukazała się w 1961 r.: Kazimierz Jasiński, „Polski podręcznik genealogii”, *Studia Źródłoznawcze* 6 (1961): 151–159.

zaprezentowanie wyników badań dotyczących wybranego rodu w przejrzysty, czyli chronologiczny sposób⁵.

I choć z niektórymi tezami, które w omawianej pracy zostały zawarte, historyk zgodzić się nie może, to jednak sam pomysł zasługuje o ile nie na uznanie, to przynajmniej na zainteresowanie, bowiem ukazuje Internet jako niezwykle cenne narzędzie pracy, które w nieodległej przyszłości może stać się dla genealogów podstawową bazą źródeł: zamieszczonych zarówno w formie opracowanej przez historyków i pasjonatów, jak i – a może przede wszystkim – w formie skanów. Korzystając z tego typu źródeł, trzeba jednak pamiętać, że wszystkie znalezione w Internecie informacje należy poddać krytyce. Wspomina o tym także autor omawianego opracowania, który z problemem nierzetelnej informacji spotkał się w toku prowadzonych przez siebie badań genealogicznych, jak również w trakcie pracy zawodowej, zajmując się mediami oraz systemami komunikowania globalnego: „Na przykładzie tego jednego rodu – pisze R. Sajna-Kunowsky – wywodzącego się ze wschodniej Wielkopolski (od momentu się ukształtowania nazwiska – z Krajny), staram się wykazać, jakie możliwości dają dziś nowe media – mając na myśli zwłaszcza Internet – w poszukiwaniach genealogicznych, ale też wskazuję, jak bardzo ostrożnym trzeba być w korzystaniu z takich źródeł oraz w formułowaniu tez. Podstawowa zasada korzystania z Internetu w badaniach genealogicznych powinna bowiem brzmieć: Uwaga! Żadne źródło nie jest w stu procentach wiarygodne!”⁶.

Genealogia w cyberprzestrzeni – serwisy internetowe i internetowe bazy danych

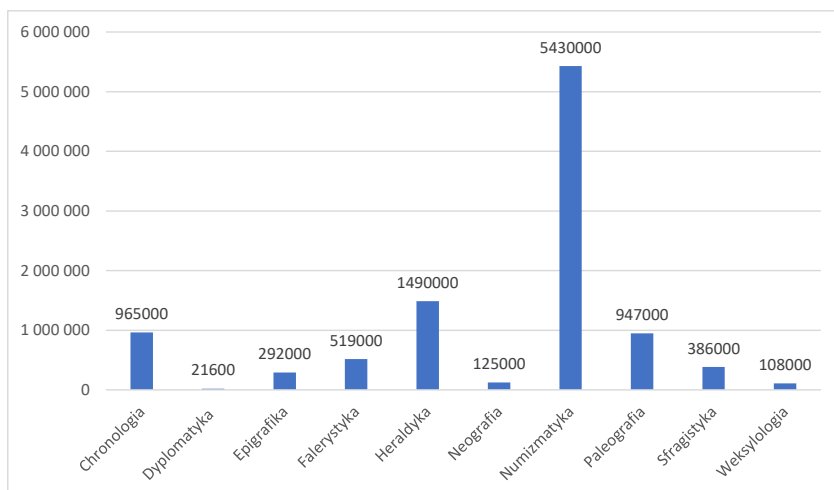
Zainteresowanie samodzielnym odkrywaniem dziejów rodziny można zaobserwować na przykładzie popularności wyszukiwania w Internecie haseł „genealogia” i „drzewo genealogiczne”. Dla pierwszego z nich jest to blisko 19 200 000 różnego rodzaju stron internetowych, zaś w przypadku drugiego – bardziej szczegółowego – wyszukiwarka prezentuje około 1 340 000 wyników. Liczby te nie mówią jednak nic, jeśli nie zostaną zestawione z rezultatami wyszukiwania dla innych nauk pomocniczych

---

5 Radosław Sajna-Kunowsky, *Internet, genealogia i genetyka na przykładzie rodu Kunowskich h. Nałęcz* (Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2021), 10.

6 *Ibidem*, 9.

historii. Te zaś przedstawiają się następująco: „numizmatyka” – 5 430 000 proponowanych do wyświetlenia stron internetowych, „heraldyka” – 1 490 000, „chronologia” – 965 000, „paleografia” – 947 000, „falerystyka” – 519 000, „sfragistyka” – 386 000, zaś „epigrafika” – 292 000 stron internetowych. Ponadto dla pomniejszych nauk pomocniczych historii (hasła „weksylologia”, „neografia” oraz „dyplomatyka”) wyszukiwarka zaproponowała mniej niż 250 000 stron internetowych. Tym samym jedynie numizmatyka mogłaby konkurować z genealogią pod względem liczby proponowanych do wyświetlenia stron internetowych. W pewnym stopniu mogłaby to robić także metrologia, która jednak nie została ujęta w omawianym zestawieniu, bowiem w tym przypadku wyniki wyszukiwania odnoszą się zarówno do historycznych, jak i współcześnie funkcjonujących systemów mierniczych. Stąd też wyniki wyszukiwania dla metrologii – 20 100 000 proponowanych stron internetowych – w pewnym stopniu zaburzałyby dane zawarte na zamieszczonym poniżej wykresie.

Wykres 1: Liczba stron internetowych proponowanych przez wyszukiwarkę dla poszczególnych nauk pomocniczych historii. Źródło: opracowanie własne oparte na wyszukiwaniu przeprowadzonym 2 stycznia 2024 r. poprzez wyszukiwarkę Google Chrome

Wśród szeregu stron internetowych, które proponowane są użytkownikowi Internetu po wpisaniu w wyszukiwarkę hasła „genealogia”, znajdują się serwisy internetowe i internetowe bazy danych, prowadzone zarówno przez instytucje państwowe, jak i podmioty prywatne, w tym stowarzyszenia skupiające genealogów-amatorów, a także profile i grupy

na portalach społecznościowych, które obserwują lub których członkami są osoby zainteresowane prowadzeniem własnych badań genealogicznych. O ile serwisy internetowe i internetowe bazy danych doczekały się już omówienia w przywołanej na samym początku literaturze popularnonaukowej⁷, a także w artykule naukowym autorstwa Karola Ebertowskiego *Bazy genealogiczne jako pomoc w poszukiwaniu przodków*⁸, o tyle poświęcone poszukiwaniom genealogicznym profile i grupy w mediach społecznościowych nie wzbudziły zainteresowania autorów cytowanych powyżej przewodników genealogicznych.

Wśród wielu serwisów internetowych i internetowych baz danych, które gromadzą i prezentują informacje o charakterze genealogicznym, na plan pierwszy wysuwa się serwis Szukaj w Archiwach (szukajwarchiwach.gov.pl)⁹, którego celem jest udostępnienie w Internecie opisów i skanów materiałów archiwalnych z archiwów państwowych i instytucji, które podjęły współpracę z Narodowym Archiwum Cyfrowym. W konsekwencji w serwisie prezentowane są dane pochodzące z:

- bazy Zintegrowany System Informacji Archiwalnej (ZoSIA), w której archiwa państwowe i inne instytucje gromadzą dane o materiałach archiwalnych;
- bazy Program Rejestracji Akt Metrykalnych i Stanu Cywilnego (PRADZIAD), w której archiwa państwowe gromadziły informacje o materiałach genealogicznych.

Zgodnie z informacjami zawartymi na stronie Szukaj w Archiwach serwis zapoczątkował swoją działalność w 2009 r., publikując informacje o 1,2 mln jednostkach archiwalnych oraz umożliwiając przeglądanie ponad 70 tys. skanów materiałów archiwalnych. W stale rozwijanym serwisie sukcesywnie pojawiają się zarówno nowe opisy jednostek archiwalnych, jak i skany materiałów archiwalnych, o czym użytkownicy informowani są zarówno w zakładce „Aktualności”, jak i na stronie głównej serwisu. W połowie 2023 r. w serwisie znajdowało się już ponad 15,5 mln opisów jednostek archiwalnych oraz ponad 59 mln skanów materiałów archiwalnych, których liczba końcem 2023 r. wzrosła do ok. 62 mln. Zgodnie z informacjami zawartymi w zakładce „O serwisie” wśród instytucji obecnie publikujących na stronie znajdują się 33 archiwa państwowe (wraz z oddziałami) oraz 40 instytucji spoza sieci archiwów

7 Nowaczyk, *Poszukiwanie przodków*, 88–98; Rychlik, 48–73; Szlęzak, Urbańska, Jędrzejewski, *Genealogia*, 71–103; Gąsiorowski, *Genealogia*, 123–128.

8 Karol Ebertowski, „Bazy genealogiczne jako pomoc w poszukiwaniu przodków”, *Folia Bibliologica* 60 (2018): 187–207.

9 Szukaj w Archiwach, www.szukajwarchiwach.gov.pl (dostęp: 02.01.2024).

państwowych, w tym m.in. Archiwum Nauki PAN i PAU, Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów, Archiwum Akt Dawnych Diecezji Toruńskiej, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Papieski Instytut Studiów Kościelnych w Rzymie oraz Polski Instytut Naukowy w Ameryce. Tym samym jest to największa polska baza internetowa publikująca skany archiwaliów, w tym dokumentów niezbędnych do poszukiwań genealogicznych.

Ilustracja 1. Widok strony głównej serwisu Szukaj w Archiwach. Źródło: www.szukajwarchiwach.gov.pl (dostęp: 02.01.2024)

Z serwisu Szukaj w Archiwach może korzystać każdy: uczniowie i studenci, nauczyciele i pracownicy naukowcy, a także genealodzy oraz wszystkie inne osoby, które zainteresowane są zgromadzonymi materiałami. Użytkownik może dokonywać poszukiwań poprzez tzw. wyszukiwanie proste, co umożliwia wyszukiwarkę widoczną na stronie głównej serwisu, jak i poprzez tzw. wyszukiwanie zaawansowane oferujące szereg różnego rodzaju filtrów, które dookreślają przedmiot wyszukiwania. Z punktu widzenia badań genealogicznych najwartościowszą opcją wydaje się jednak umieszczona w serwisie wyszukiwarka akt metrykalnych, do której można przejść bezpośrednio ze strony głównej serwisu. W tej opcji użytkownik może dokonywać poszukiwań poprzez wybór interesującej go miejscowości, województwa (wg podziału administracyjnego sprzed 1998 r.), wyznania, wezwania świątyni oraz numeru zespołu archiwalnego. Warto zaznaczyć, iż wyszukiwanie poprzez województwo obejmuje zarówno województwa wprowadzone reformą z 1 stycznia 1975 r., jak i województwa funkcjonujące w okresie II Rzeczypospolitej, co z uwagi na fakt, że w obu okresach funkcjonowały województwa o tej samej nazwie, ale o innym zasięgu terytorialnym, może wprowadzać pewien

chaos. Ponadto wśród proponowanych przez filtr opcji wyszukiwania wśród województw znalazły się także miasta (Berlin, Frankfurt an der Oder, Gumbinnen, Köslin, Kowno, Liegnitz, Marienwerder, Potsdam, Stettin, Żytawa), państwa (Białoruś, Czechy, Litwa, Rumunia, Ukraina), a także obwód kaliningradzki oraz – wyodrębnione nie wiadomo z jakiego powodu – Kurlandia i gubernia suwalska.

Pomocą w poszukiwaniach służą użytkownikom serwisu różnego rodzaju materiały, które publikowane są w zakładce „Aktualności”, jak i w umieszczonym na stronie głównej odnośniku „Jak szukać?”. Po kliknięciu tego ostatniego użytkownik przenoszony jest na podstronę zawierającą cztery zakładki: „Najczęściej zadawane pytania”, „Instrukcje wyszukiwania”, „Opis archiwalny” oraz „Funkcje konta użytkownika”. Z punktu widzenia badań genealogicznych najwartościowszymi wydają się wszak informacje umieszczone w trzech miejscach:

- w zakładce „Najczęściej zadawane pytania”, gdzie użytkownik może znaleźć odpowiedź na dwa pytania z zakresu genealogii: „Zaczynam swoją przygodę z genealogią. Co powinienem wiedzieć przez samodzielny rozpoczęciem poszukiwań?” oraz „Jak szukać akt swoich przodków w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl?”;
- w zakładce „Instrukcja wyszukiwania”, gdzie użytkownik znajdzie podstronę informującą o badaniach genealogicznych – „Wyszukiwanie genealogiczne”;
- w materiałach publikowanych w zakładce „Aktualności”, wśród których na szczególną uwagę zasługuje seria krótkich filmów instruktażowych, których bohater stara się w kilku zdaniach odpowiedzieć na podstawowe pytania dotyczące serwisu.

W odniesieniu do materiałów umieszczonych w zakładce „Aktualności” należy zaznaczyć, że spośród siedmiu widocznych tam filmów instruktażowych, dostępnych pod linkiem przekierowujących użytkownika do platformy YouTube, drugi w kolejności dotyczy wyszukiwania akt metrykalnych¹⁰. Z krótkiego opisu odwołującego się do poruszanych w filmie zagadnień użytkownik dowiaduje się, w jaki sposób powinien prowadzić swoje badania genealogiczne, szukając w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl interesujących go materiałów: „W kolejnym filmie instruktażowym przybliżamy sposób wyszukiwania akt metrykalnych i stanu cywilnego według miejscowości, wyznania i dat. Jest to

---

10 Materiał został zamieszczony na stronie serwisu 12 kwietnia 2023 r. Por. YouTube, *Wyszukiwanie akt metrykalnych (Odcinek 2/7)*, www.youtube.com/watch?v=FAhU0-eZadM (dostęp: 02.01.2024).

dodatkowy sposób na kwerendę wśród zbiorów Archiwów Państwowych gromadzących materiały stanu cywilnego”.

The screenshot shows the website 'Szukaj w Archiwach'. The main navigation bar includes 'Szukaj w Archiwach', 'Jak szukać', 'O serwisie', 'Aktualności', 'Kontakt', and 'Zaloguj się'. The breadcrumb trail reads 'AKTUALNOŚCI / WYSZUKIWARKA AKT METRYKALNYCH'. The article title is '< Wyszukiwarka akt metrykalnych' with a date of '12.04.2023' and the topic 'Serwis'. The text of the article discusses a new search method for civil status records, mentioning that it is useful for finding ancestors and that the service is available for records from 1800 onwards. A small video player is visible on the right side of the article content.

Ilustracja 2. Widok podstrony „Wyszukiwarka akt metrykalnych” w zakładce „Aktualności” w serwisie Szukaj w Archiwach. Źródło: www.szukajwarchiwach.gov.pl (dostęp: 02.01.2024)

Stroną internetową, która w sposób bezpośredni poświęcona została genealogii, jest serwis Genealogia w Archiwach (www.genealogiawarchiwach.pl)¹¹, stanowiący wspólny projekt Archiwum Państwowego w Toruniu i Archiwum Państwowego w Bydgoszczy. Serwis stanowi efekt realizacji projektu „Źródła genealogiczne mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego”, który uzyskał współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007–2013. Celem projektu była digitalizacja akt metrykalnych znajdujących się w zasobie archiwów państwowych w Toruniu i Bydgoszczy oraz udostępnienie ich w serwisie w sposób gwarantujący swobodny dostęp każdemu zainteresowanemu. W konsekwencji projekt miał umożliwić stworzenie rodzinnego drzewa genealogicznego poprzez wyszukiwanie w serwisie aktów urodzeń, małżeństw i zgonów, a także dać szansę wszystkim zainteresowanym na aktywny udział w indeksacji zeskanowanych w trakcie realizacji projektu akt metrykalnych.

11 Genealogia w Archiwach, www.genealogiawarchiwach.pl (dostęp: 02.01.2024).

Zgodnie z informacjami zawartymi w serwisie w ramach realizacji projektu wykonano 1,8 mln skanów, co odpowiadało znaczącej części akt metrykalnych zgromadzonych w obu archiwach. Obecnie w serwisie znajduje się niemal 4 mln skanów z ponad 46 tys. ksiąg zgromadzonych w 564 zespołach archiwalnych. Wciąż jednak trwa indeksacja, bowiem w widocznym w serwisie komunikacie oba archiwa zachęcają wszystkich zainteresowanych do aktywnego włączenia się w realizację projektu w zakresie tworzenia/wypełniania baz indeksowych z zeskanowanych dokumentów genealogicznych. „Wystarczą – czytamy w komunikacie – tylko dostęp do komputera i Internetu, a także trochę umiejętności w odczytywaniu starych dokumentów”.

Ilustracja 3. Widok strony głównej serwisu Genealogia w Archiwach. Źródło: www.genealogiawarchiwach.pl (dostęp: 02.01.2024)

Niezwykle cenny materiał w badaniach genealogicznych stanowią bazy zawierające dokumenty zindeksowane, a więc przedstawione w takiej formie, w jakiej docelowo mają one być prezentowane w serwisie Genealogia w Archiwach. Ich przeszukiwanie pozwala użytkownikowi na znalezienie pożądanej informacji w tempie niemal błyskawicznym, z zastrzeżeniem jednak, że odpowiednie dane zostały już wprowadzone do bazy. Niemniej zaangażowanie szeregu wolontariuszy, którzy w ramach realizacji własnych zainteresowań oraz szeroko pojętych pasji angażują się w tego typu projekty, z pewnością doprowadzi w nieodległej przyszłości do tego, iż znacząca część akt metrykalnych dostępna będzie w formie zindeksowanej. Wśród obecnie dostępnych w Internecie

tego typu baz największa znajduje się na stronie Polskiego Towarzystwa Genealogicznego, mniejsze zaś stworzone zostały przez Pomorskie Towarzystwo Genealogiczne, a także Wielkopolskie Towarzystwo Genealogiczne „Gniazdo”, które na swojej stronie internetowej udostępnia bazę obejmującą zindeksowane akta małżeństw.

Pierwszą z wymienionych powyżej baz – zamieszczoną na stronie Polskiego Towarzystwa Genealogicznego, jest Geneteka. Genealogiczna kartoteka – baza urodzeń, małżeństw i zgonów, którą można odnaleźć w Internecie pod adresem www.geneteka.genealodzy.pl¹² Została ona stworzona w 2006 r. przez Jacka Młochowskiego, zaś obecnie jest projektem prowadzonym przez Polskie Towarzystwo Genealogiczne. Znajdują się w niej zindeksowane księgi metrykalne z terenów państwa polskiego zarówno w jego obecnych granicach, jak i w jego granicach historycznych, w związku z czym baza obejmuje także obszary współczesnej Litwy, Białorusi i Ukrainy. Zasoby obecne w bazie opracowywane są na bieżąco przez grupę ponad dwóch i pół tysięcy wolontariuszy, którzy jeżdżąc z parafii do parafii oraz z archiwum do archiwum, strona po stronie indeksują akty chrztów, małżeństw i zgonów. Efektem ich pracy jest 52 384 061 wpisów, które zostały zebrane w wyniku indeksacji ksiąg metrykalnych z 4761 parafii.

Użytkownicy bazy w skrócie nazywanej Geneteka po wyborze zakresu terytorialnego poszukiwań, zorganizowanego według podziału administracyjnego z 1998 r., oraz po wpisaniu w odpowiednie pola wyszukiwarki imienia lub nazwiska poszukiwanej przez siebie osoby – jeśli tylko parafia, w której taka osoba została ochrzczona, wzięła ślub lub zmarła, została już opracowana – mogą bez wychodzenia z domu uzyskać nie tylko wszystkie najważniejsze informacje dotyczące faktów genealogicznych, ale także skan oryginalnego dokumentu lub – w przypadku jego braku – informacje o instytucji przechowującej oryginał.

---

12 Geneteka. Genealogiczna kartoteka – baza urodzeń, www.geneteka.genealodzy.pl/index.php (dostęp: 24.01.2024 oraz 31.01.2024)

Ilustracja 4. Widok wyszukiwarki w genealogicznej bazie danych Geneteka. Źródło: www.geneteka.genealodzy.pl/index.php (dostęp: 24.01.2024)

W celu wyświetlenia, w konsekwencji zaś pobrania skanu użytkownik serwisu Geneteka przekierowywany jest do innej bazy prowadzonej przez Polskie Towarzystwo Genealogiczne – Skanoteka – Metryki. Baza skanów akt metrykalnych (www.metryki.genealodzy.pl)¹³, która zawiera wyłącznie skany lub fotografie ksiąg metrykalnych. I choć strona główna serwisu jest bliźniaczo podobna do strony serwisu Geneteka, to baza – skrótowo nazywana – Metryki zawiera zupełnie inny materiał. Celem jej twórców było bowiem skupienie w jednym miejscu możliwie jak największej liczby aktów urodzenia, małżeństw i zgonów niezależnie od miejsca ich przechowywania. Obecnie w bazie znajduje się ponad 10 mln skanów akt metrykalnych, przy czym większość stanowią materiały z terenu obecnego województwa mazowieckiego, łódzkiego i małopolskiego. W ramach bazy działają dwie niezwykle ważne i cenne zakładki: „Poczekalnia” oraz „Zasoby w trakcie indeksacji”. W pierwszej z nich, jak nazwa wskazuje, znajdują się skany i zdjęcia dokumentów, które zostały już wykonane, ale oczekują na weryfikację i udostępnienie, zaś w zakładce „Zasoby w trakcie indeksacji” użytkownik może zapoznać się z listą materiałów, nad którymi aktualnie pracują wolontariusze. Ponadto ze strony głównej omawianego serwisu można przejść do stanowiącego jego nadrzędną część serwisu Skanoteka – Baza skanów dokumentów o wartości genealogicznej, w którym – oprócz akt metrykalnych – dostępne są także skany ksiąg sądowych i meldunkowych oraz różnego rodzaju akty notarialne¹⁴.

13 Skanoteka – Metryki. Baza skanów akt metrykalnych, www.metryki.genealodzy.pl (dostęp: 02.01.2024).

14 Skanoteka. Baza skanów dokumentów o wartości genealogicznej, www.skanoteka.genealodzy.pl (dostęp: 25.01.2024).

Omawiając bazy funkcjonujące pod patronatem Polskiego Towarzystwa Genealogicznego nie sposób nie wspomnieć o bazach działających w ramach regionalnych towarzystw genealogicznych, czego przykładem jest baza Pomorskiego Towarzystwa Genealogicznego (www.ptg.gda.pl/pomgenbaza/przeszukiwanie-rejestrow-metrykalnych)¹⁵. Pomimo iż w dość szczegółowy sposób jej funkcjonowanie zostało już omówione przez K. Ebertowskiego¹⁶, to w niniejszym miejscu warto wspomnieć o kilku najważniejszych informacjach z nią związanych.

Ilustracja 5. Widok wyszukiwarki w bazie genealogicznej Pomorskiego Towarzystwa Genealogicznego. Źródło: www.ptg.gda.pl/pomgenbaza/przeszukiwanie-rejestrow-metrykalnych (dostęp: 02.01.2024)

Początki funkcjonowania bazy genealogicznej Pomorskiego Towarzystwa Genealogicznego związane były z projektem indeksacji ksiąg metrykalnych z zasobu Archiwum Diecezjalnego w Pelplinie. Jego sukces sprawił, że po pewnym czasie projekt został poszerzony o indeksację ksiąg metrykalnych i akt stanu cywilnego przechowywanych w Archiwum Państwowym w Gdańsku. W konsekwencji 2 czerwca 2018 r. baza obejmowała 4 669 944 indeksy, z czego 2 500 875 dotyczyło chrztów (urodzeń), 603 184 ślubów, a 1 513 992 zgonów¹⁷. Umieszczona w zakładce „Pomgenbaza – Indeksy metrykalne” wyszukiwarka pozwala przeszukiwać bazę poprzez wpisanie imienia lub nazwiska poszukiwanej osoby, a także imienia lub nazwiska współmałżonka (w przypadku aktów

15 Pomorskie Towarzystwo Genealogiczne, www.ptg.gda.pl/pomgenbaza/przeszukiwanie-rejestrow-metrykalnych (dostęp: 02.01.2024).

16 Ebertowski, „Bazy genealogiczne”, 193–195.

17 *Ibidem*, 193–194.

małżeństwa) oraz imienia lub nazwiska rodziców (w przypadku aktów chrztów). Użytkownik może ponadto uściślić swoje poszukiwania poprzez wpisanie w odpowiednie pole zakresu chronologicznego oraz terytorialnego (USC lub parafia). Ponadto ma on możliwość przeglądania wyników wyszukiwania, szeregując dane (rosnąco lub malejąco) zarówno przy zastosowaniu filtra imienia lub nazwiska, jak i roku zaistnienia faktu genealogicznego lub też konkretnego numeru aktu metrykalnego.

Kolejnym serwisem, który publikuje skany i zdjęcia z ksiąg metrykalnych oraz akt Urzędu Stanu Cywilnego, jest serwis *Metryki.GenBaza.pl* (www.metryki.genbaza.pl)¹⁸. Został on założony w 2003 r. przez Tomasza Nitscha, przy czym z braku środków finansowych miał zostać zamknięty w marcu 2022 r. Sytuację zmieniła inicjatywa użytkowników, w tym w sposób szczególnie Damiana Murawskiego, który jest obecnym administratorem serwisu. Mimo iż serwis wciąż boryka się z problemami finansowymi, to od pewnego czasu jest on dostępny bez konieczności zakładania konta, a administrator podjął działania zmierzające do uporządkowania struktury folderów zawierających skany oraz poprawy istniejących w serwisie błędów. W efekcie w serwisie dostępnych jest coraz więcej uporządkowanych skanów, które pochodzą z ksiąg metrykalnych oraz akt Urzędu Stanu Cywilnego.

Zupełnie różną od przedstawionych do tej pory, bowiem odnoszącą się w zasadniczej mierze do epoki staropolskiej, bazą genealogicznym są tzw. *Teki Dworzaczka*, które można przeglądać poprzez stronę internetowej Biblioteki Kórnickiej PAN¹⁹. Jest to elektroniczna wersja rękopiśmiennej spuścizny Włodzimierza Dworzaczka, która od 1989 r. była opracowywana przez zespół naukowców. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej w latach 1990–1993 trzyosobowy zespół pracujący w sieci Novell opracował bazę danych dla 50 519 osób i 20 271 rodzin wraz z ich powiązaniem genealogicznymi. W kolejnym roku rozpoczęła się realizacja projektu „Genealogia szlachty wielkopolskiej XV–XX w.”, którego celem była elektroniczna edycja wszystkich materiałów.

Czytamy w serwisie:

Regesty ze zbioru *W. Dworzaczka* zostały skopiowane na kserografie i te odbitki służyły do przepisania regestów na dyskietki. Osoby przepisujące regesty były zobowiązane do dokładnego kopiowania tekstu bez jakiegokolwiek ingerencji w jego treść, nawet w tych przypadkach, gdy błąd Autora

18 *Metryki Genbaza*, www.metryki.genbaza.pl (dostęp: 02.01.2024).

19 *Teki Dworzaczka*, www.teki.bkpan.poznan.pl (dostęp: 02.01.2024).

regestu wydawał się im być oczywisty. Początkowo zgłosiło się do przepisywania 130 osób, ale po kilku próbach część z nich zrezygnowała, część została wyeliminowana po kontroli jakości ich pracy i ostatecznie cały zasób regestów został przepisany przez 20 osób w ciągu 6 miesięcy, skolonizowany przez 5 osób przez kolejnych 7 miesięcy. We własnym zakresie dokonywaliśmy konwersji tekstów przepisywanych w różnych edytorach.

Całość prac związanych ze stworzeniem bazy dostępnej dziś w Internecie trwała 20 miesięcy, co nie dziwi, zważywszy na fakt, że w przełożeniu na maszynopis – jak zostało to odnotowane na stronie internetowej serwisu – baza obejmowała ok. 50 000 stron, czyli 100 tomów po 500 stron.

Objętość każdego z dostępnych w bazie regestów jest różna: od jednego do kilkunastu wierszy. Regesty są streszczeniem wpisów do ksiąg sądowych dotyczących stosunków majątkowych w sprawach spornych i niespornych między szlachtą, ale także między szlachtą i mieszczanami lub chłopami. Układ treści regestów jest podobny. Autor wpisywał kolejno imiona i nazwiska stron, skrupulatnie odnotowując ich tytułaturę, rodzaj sprawy, nazwę dóbr i sposób załatwienia sprawy spornej. W regestach odnotowane zostały ponadto wywody genealogiczne, jeśli strony postępowania procesowego wpisały je do ksiąg jako dowód swoich roszczeń majątkowych bądź wywód szlachectwa.

Szukając w omawianej bazie pożądaných informacji, należy pamiętać, że w okresie staropolskim nazwiska, które z reguły pochodziły od nazwy posiadanych dóbr, dopiero się kształtowały, w związku z czym mogły posiadać różne formy. Z tego też powodu, poszukując np. Czarnkowskich, należy wpisać w bazę ciąg znaków „Czarnk”, aby rezultatem wyszukiwania były zarówno regesty dla nazwiska Czarnkowski, jak i osób piszących się „z Czarnkowa”. Z kolei poszukując Kwileckich, należy przewidywać, że mogli być oni zapisani w źródłach także jako Quilecki. Ponadto część nazwisk aż do końca XVIII w. było zapisywanych w różnoraki sposób (np. Rozdrażewski, Szyszkowski), tak iż przeszukiwanie bazy poprzez wpisanie w wyszukiwarkę współczesnej formy danego nazwiska może nie przynieść pożądaných rezultatów. Z tego też powodu należy przeszukiwać bazę, wpisując w wyszukiwarkę znane lub też przewidywane oboczności zapisu nazwiska (np. Rosraszewski, Roszrażewski, Rozrażewski oraz Schiscowski, Sziskowski, Schischkovsky).

Genealogia w cyberprzestrzeni – popularyzacja

Obok serwisów internetowych i internetowych baz danych w Internecie funkcjonuje szereg różnego rodzaju stron internetowych, których właściciele postawili sobie za cel popularyzację badań genealogicznych. Jedną z takich stron należy do Stowarzyszenia „Twoje Korzenie w Polsce” (www.tkwp.pl)²⁰, które zajmując się popularyzowaniem badań genealogicznych, prowadzi różne działania zmierzające do zachęcenia jak największej liczby osób do rozpoczęcia własnych poszukiwań genealogicznych, a co za tym idzie – poznania historii własnej rodziny. Z tego też powodu stowarzyszenie organizuje konferencje, webinary, spotkania i prelekcje, a także – jak czytamy na stronie internetowej – indywidualne konsultacje. Ponadto prowadzi zajęcia warsztatowe dla osób w różnym wieku: dla najmłodszych – w których chce zaszczyścić genealogicznego bakcyła, dla dorosłych, oraz dla seniorów, którym oferuje zajęcia w ramach uniwersytetu trzeciego wieku.

Ilustracja 6. Widok strony startowej Stowarzyszenie Twoje Korzenie w Polsce. Źródło: www.tkwp.pl (dostęp: 02.01.2024)

Działalność popularyzatorska stowarzyszenia miała – jak należy przypuszczać – funkcjonować także poprzez bloga, który działa w ramach strony internetowej, przy czym większość pojawiających się tam wpisów ma charakter promocyjny. Niemniej pierwszy wpis, który został opublikowany 21 kwietnia 2017 r., dotyczył źródeł do genealogii – „Jak

²⁰ Stowarzyszenie Twoje Korzenie w Polsce, www.tkwp.pl (dostęp: 02.01.2024).

szukać przodków – poznaj podstawowe źródła”. Wśród innych wpisów dotyczących tematu szeroko pojętych badań genealogicznych należy wymienić: dwa wpisy prezentujące ciekawostki z ksiąg metrykalnych Lwowa i Żywca oraz wpis omawiający poszukiwanie przodków z terenu dawnego Księstwa Cieszyńskiego. Wszelako wydaje się, iż funkcję popularyzatorską przejął profil stowarzyszenia na portalu społecznościowym Facebook oraz kanał w serwisie YouTube, zaś strona internetowa posiada od pewnego czasu charakter niemal wyłącznie informacyjno-promocyjny i odwołuje się do komercyjnej działalności stowarzyszenia.

Stowarzyszenie – jak zostało wspomniane – ma swój profil na Facebooku, na którym zamieszcza relacje ze swojej bieżącej działalności oraz aktywności poszczególnych członków stowarzyszenia²¹. Profil posiada blisko 7,5 tys. polubień oraz ponad 8,2 tys. obserwujących. Wśród umieszczonych na profilu opinii (15) można przeczytać, że niezwykle cenną inicjatywą stowarzyszenia są webinary, które stanowią pomoc w doskonaleniu warsztatu początkującego genealoga.

Stowarzyszenie prowadzi także swój kanał w serwisie YouTube, na którym obecnie umieszczonych jest 27 filmów omawiających szereg różnego rodzaju zagadnień genealogicznych²². Znajdują się wśród nich zarówno filmy poświęcone problemom związanym z szeroko pojętymi badaniami genealogicznymi, jak i relacje ze spotkań autorskich (m.in. z Kamilem Ruszałą, autorem książki *Galicyjski exodus*, oraz Mateuszem Wyżgą, autorem książki *Chłopstwo. Historia bez krawata*), a także konferencji naukowych, w tym mającej miejsce w dniach 25–26 maja 2023 r. II Krakowskiej Konferencji Genealogicznej. Kanał, który został zarejestrowany w serwisie YouTube 11 lutego 2021 r., posiada obecnie 1,77 tys. subskrybentów oraz łączną liczbę ponad 76,5 tys. wyświetleń. Największą popularnością cieszy się materiał wideo: *Metryki – podstawa genealogii*, który ma ponad 10 000 wyświetleń oraz *Jak rozpocząć przygodę z genealogią* z ponad 9000 wyświetleniami. Szczegółową statystykę dotyczącą materiałów wideo zamieszczonych na platformie prezentuje zamieszczona poniżej tabela. W zasadniczej mierze popularność filmów wyrażona liczbą wyświetleń odzwierciedla zagadnienia poszukiwane w Internecie jako najciekawsze lub też stanowiące dla genealogów-amatorów pewnego rodzaju problem, czym dla przykładu może być odczytywanie akt

---

21 Profil FB „Twoje Korzenie w Polsce”, www.facebook.com/twojekorzeniewpolsce (dostęp: 25.01.2024).

22 Youtube, „Twoje Korzenie w Polsce”, www.youtube.com/@TwojeKorzeniewPolsce/featured (dostęp: 02.01.2024)

metrykalnych sporządzonych w językach niemieckim i rosyjskim, jak też sprawne poruszanie się po internetowych bazach genealogicznych.

Lp.	Tytuł materiału wideo	Liczba wyświetleń	Data publikacji
1.	Jak korzystać: szukajwarchiwach.gov.pl	330	26.01.2024
2.	Informacje o losach bliskich z czasów II wojny światowej – spotkanie autorskie	271	18.12.2023
3.	Dzieje Księstwa Cieszyńskiego. Historia niezwyklej krainy z genealogią w tle	171	07.12.2023
4.	II Krakowska Konferencja Genealogiczna	710	25.05.2023
5.	Historia zapisana w genach, czyli co mi da test DNA?	1566	22.03.2023
6.	„Chłopstwo. Historia bez krawata” – spotkanie z autorem prof. Mateuszem Wyżgą	1595	07.12.2022
7.	Co DNA mówi o twoich przodkach?	8236	20.12.2021
8.	Wojenne ścieżki przodków – cz. II	711	06.12.2021
9.	Między genealogią a etnografią	892	02.12.2021
10.	Genealogia – Polska wielokulturowa	836	23.11.2021
11.	Wojenne ścieżki przodków – cz. I	1158	23.11.2021
12.	Cmentarze on-line	3474	26.10.2021
13.	Genealogia szlachecka	2397	06.10.2021
14.	Genealogia mieszczańska	910	12.08.2021
15.	Przodkowie Online	3227	07.07.2021
16.	Genealogia a biblioteki cyfrowe	1971	29.06.2021
17.	Przodkowie na wygnaniu – dyskusja wokół książki „Galicyjski Exodus”	1223	15.06.2021
18.	Genealogia – instytucje i bazy informacji	1880	08.06.2021
19.	Stare mapy a genealogia. Austriackie mapy katastralne	4505	19.05.2021
20.	Genealogia chłopska	6253	11.05.2021
21.	Cyrylica – jak czytać metryki po rosyjsku?	3330	14.04.2021
22.	Metryki – podstawa genealogii	10 196	24.03.2021
23.	Jak zapisać się na webinary genealogiczne?	354	24.03.2021
24.	Szwabacha, fraktura – czyli jak czytać niemieckie metryki?	1319	09.03.2021
25.	Metryki z Galicji – jak czytać?	3966	25.02.2021
26.	Jak rozpocząć przygodę z genealogią?	9119	17.02.2021
27.	Szukaj w archiwach – jak korzystać?	5665	11.02.2021

Tabela 1. Liczba wyświetleń materiałów wideo umieszczonych na platformie YouTube na profilu Stowarzyszenia Twoje Korzenie w Polsce. Źródło: www.youtube.com/@TwojeKorzeniewPolsce/featured (dostęp: 27.01.2024)

Funkcję popularyzatorską spełnia także serwis genealogiczny More Maiorum, pod którą to nazwą kryje się także wydawany w formie elektronicznej kwartalnik²³. Ich właścicielem jest firma „Alan Jakman. More maiorum. Poszukiwacze korzeni”, która swoją siedzibę ma w Bielsku-Białej. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej serwis i kwartalnik mają trzy cele:

- uczyć, jak poszukiwać własnych korzeni;
- przedstawiać ciekawe źródła genealogiczne;
- przybliżyć tło historyczne życia przodków.

Dodatkową formą popularyzacji wiedzy genealogicznej są też webinary, które pojawiały się w ofercie firmy w 2023 r. i zgodnie z zapowiedzią mają być kontynuowane w 2024 r. Są one skierowane „zarówno do początkujących odkrywców rodzinnej przeszłości, jak i genealogów, którzy postawili już swoje pierwsze kroki w poszukiwaniach przodków”. Informacje o webinarach, a także o nowych wpisach w serwisie publikowane są w mediach społecznościowych: na Facebooku²⁴ oraz na Instagramie²⁵.

Genealogia w cyberprzestrzeni – media społecznościowe

Przywołane powyżej profile, które funkcjonują na Facebooku, stanowią doskonały punkt wyjścia do krótkiego omówienia innych profili i grup o charakterze genealogicznym, które można odnaleźć w mediach społecznościowych. Z reguły stanowią one inicjatywę osób chcących popularyzować badania genealogiczne lub też tych, które chcą podzielić się swoimi doświadczeniami w tego typu aktywności. Z tego też powodu na wspomnianej platformie funkcjonuje kilkanaście, o ile nie kilkadziesiąt profili i grup poświęconych genealogii. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje grupa „Genealodzy PL”²⁶, która skupia ponad 32 tys. członków. Jest to grupa stworzona przez administratorów facebookowej strony „Polska genealogia i heraldyka”²⁷, związanej z kolei z genealogicz-

---

23 More Maiorum, www.moremaiorum.pl (dostęp: 31.01.2024).

24 Profil FB „More Maiorum. Periodyk genealogiczny”, www.facebook.com/miesiecznikmoremaiorum (dostęp: 31.01.2024).

25 Profil IG @genealogia_more_maiorum, www.instagram.com/genealogia_more_maiorum (dostęp: 31.01.2024).

26 Grupa FB „Genealodzy PL”, www.facebook.com/groups/135017640532006 (dostęp: 24.01.2024).

27 Profil FB „Polska Genealogia i Heraldyka”, www.facebook.com/polska.genealogia (dostęp: 24.01.2024).

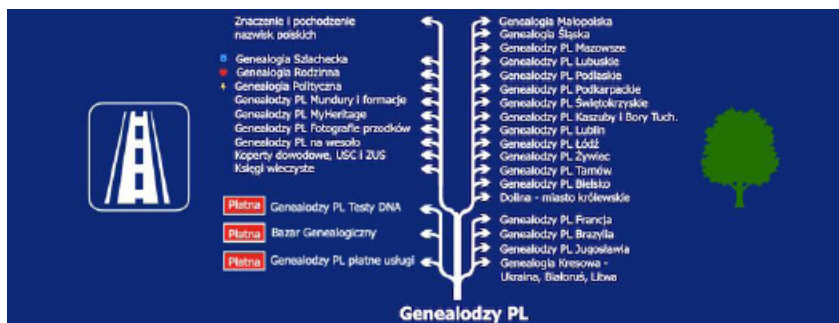
no-heraldycznym serwisem internetowym Ornatowski.com²⁸. Grupa „Genealodzy PL” to w pewnym sensie grupa podstawowa, grupa główna lub też „grupa matka” dla szeregu innych grup genealogicznych, w tym tych o charakterze regionalnym, które też zostały założone przez administratorów facebookowej strony „Polska genealogia i heraldyka”. Szczegółowo problem ten, a także istniejące pomiędzy poszczególnymi grupami powiązania prezentuje „mapa drogowa”, która umieszczona została w grupie „Genealodzy PL” jako tzw. zdjęcie w tle. Wynika z niej, że obok wspomnianych grup regionalnych (np. „Genealogia Małopolska”, „Genealogia PL Świętokrzyskie” oraz „Genealogia PL Tarnów”) funkcjonuje także grupa przeznaczona dla zainteresowanych genealogią szlachecką („Genealogia Szlachecka” oraz grupy poświęcone konkretnym typom źródeł historycznych: „Genealodzy PL Fotografie przodków”, „Koperty dowodowe, USC i ZUS” oraz „Księgi wieczyste”. Osobną kategorię stanowią grupy o charakterze komercyjnym: „Genealodzy PL Testy DNA”, „Bazar genealogiczny” oraz „Genealodzy PL płatne usługi”, na których użytkownicy mogą prosić o odpłatne wykonanie usług lub też zaproponować sprzedaż materiałów pomocnych w badaniach genealogicznych. Zgodnie z informacjami zawartymi na stronie ostatniej z przywołanych powyżej grup, tj. „Genealodzy PL płatne usługi”²⁹, jest ona poświęcona zamieszczaniu ogłoszeń dotyczących płatnych usług genealogicznych, w tym poszukiwań archiwalnych, tłumaczeń tekstów, wykonywania opracowań graficznych oraz retuszy fotografii. Zamieszczanie takich ogłoszeń jest bezpłatne i może tego dokonać każdy zainteresowany, zarówno poszukujący, jak i oferujący. Administratorzy zastrzegają jednak, że w grupie nie powinny pojawiać się ogłoszenia o sprzedaży lub kupnie pamiątek, przedmiotów i książek, bowiem tym celom służy wspomniana już powyżej grupa „Bazar genealogiczny”³⁰.

---

28 Ornatowski.com, www.ornatowski.com (dostęp: 24.01.2024).

29 Grupa FB „Genealodzy PL płatne usługi”, www.facebook.com/groups/1260073614123133 (dostęp: 25.01.2024)

30 Grupa FB, „Bazar Genealogiczny”, www.facebook.com/groups/241664120970663 (dostęp: 25.01.2024).

Ilustracja 7. Grupa „Genealodzy PL” i jej powiązania z innymi grupami genealogicznymi na platformie Facebook. Źródło: www.facebook.com/groups/135017640532006 (dostęp: 24.01.2024)

Aktywność członków głównej grupy „Genealodzy PL”, jak i powiązanych z nią grup regionalnych skupia się na umieszczaniu próśb o pomoc w tłumaczeniu akt metrykalnych. W związku z tym, iż tego rodzaju posty są niezwykle popularne, administratorzy strony „Polska genealogia i heraldyka”, jako założyciele wszystkich wspomnianych grup, zdecydowali się na objęcie postów regulaminem. Wynika z niego, że każdy z nich powinien być umieszczony zgodnie z określonymi zasadami, w przeciwnym bowiem razie przedstawiona w nim prośba może pozostać bez odpowiedzi. W konsekwencji użytkownicy grupy powinni zamieszczać posty wg sześciu wskazanych przez regulamin punktów. W pierwszych czterech powinny pojawić się informacje dotyczące: języka dokumentu (łacina, niemiecki, rosyjski, polski), imienia i nazwiska osoby, której dotyczy dokument, parafii (miejscowości), z której dokument pochodzi, oraz numeru interesującego użytkownika aktu wraz z jego datą. W punkcie piątym powinien znaleźć się link do stanowiącego przedmiot zapytania aktu lub też jego czytelna fotografia/skan, przy czym za niedozwolone uznane zostało zamieszczanie zrzutów ekranu. Punkt szósty, a więc ostatni, ma z kolei zawierać cel zamieszczenia posta, czyli prośbę o tłumaczenie dokumentu, odczytanie konkretnych informacji itp. Regulamin, jak i wynikający z niego wzór zapytania prezentuje zamieszczona poniżej ilustracja.

Proszę o odczytanie/tłumaczenie

1. **znacznik języka dokumentu** np. **#rosyjski**, **#niemiecki**, **#łacina**, **#polski**.
2. **imię i nazwisko** osoby (osób) której dokument dotyczy - bez odmiany,
3. parafia, **miejsowość**, z której pochodzi dokument,
4. **numer aktu** gdy chodzi o akt, **data**,
5. **link do dokumentu** lub **czytelny skan** dodany poprzez funkcję Pliki,
6. ewentualne **uwagi** - wprowadzenie, opis, co chcesz odczytać/przetłumaczyć, czego nie możesz sam odczytać. Nie pisz tego na początku posta.

Przykład:

Proszę o odczytanie/tłumaczenie

[#rosyjski](#)

Jan Kowalski, Anna Nowak

Babice, Warszawa

akt 17, 12 lipca 1899

Proszę o odczytanie świadków

<<link do dokumentu>>

Ilustracja 8. Wzór prośby o odczytanie aktu metrykalnego zgodny z regulaminem grupy „Genealodzy PL” Źródło: www.facebook.com/groups/135017640532006 (dostęp: 24.01.2024)

Tłumaczeniu metryk poświęcona jest także grupa „Tłumaczenia i streszczenia metryk: łacina, rosyjski, niemiecki, angielski”³¹, która skupia 3851 członków. Także i ona posiada swój regulamin związany z zamieszczeniem postów, podobny w swojej treści do regulaminu grupy „Genealodzy PL”. W przypadku tej grupy jednak użytkownik może zamieścić „trzy, najwyżej cztery akty do tłumaczenia w tygodniu”, zaś za każdy kolejny, który zostanie zamieszczony bez zgody administratora, grozi miesięczna blokada³².

Warto zauważyć, że znacząca część z postów, które użytkownicy zamieszczają na obu facebookowych grupach dotyczy skanów z akt metrykalnych zamieszczonych zarówno w serwisie Skanotetka – Metryki, jak i w serwisie Szukaj w Archiwach, co wskazuje, że zamieszczane tam materiały są wykorzystywane przez osoby poszukujące swoich przodków. W obu grupach użytkownicy zamieszczają także posty z pytaniami związanymi z aktualnie prowadzonymi przez nich badaniami, dotyczącymi problemów, które napotykają podczas lektury metryk oraz innych źródeł

31 Grupa FB „Tłumaczenia i streszczenia metryk: łacina, rosyjski, niemiecki, angielski”, www.facebook.com/groups/1326645550858749 (dostęp: 24.01.2024).

32 *Ibidem*, *Regulamin* www.facebook.com/groups/1326645550858749/announcements (dostęp: 24.01.2024).

o charakterze genealogicznym. Niekiedy pytania wynikają z nieznamomości lub słabej znajomości języka, w którym spisana została metryka, czego przykładem jest następujące pytanie użytkownicy grupy „Genealodzy PL”: „Bardzo proszę o pomoc: czy Wojciech Broniek i Franciszka Michniowska byli rodzicami Agnieszki, czy rodzicami chrzestnymi Szymona?”. Wszelkie wątpliwości w tej kwestii rozwiąła odpowiedź ze strony innego użytkownika, który po lekturze źródła w formie skanu załączonego do posta stwierdził jednoznacznie: „Rodzice Szymona to Jakub i Agnieszka Wilga. Chrzestnymi Szymona byli Wojciech Broniek i Franciszka Michniowska”. Warto zaznaczyć, że żadne z zapytań zamieszczonych na grupie „Genealodzy PL” nie pozostaje bez odpowiedzi, zarówno jeśli dotyczy akt sądowych z procesu o domniemanej śmierci, poszukiwań w prasie francuskiej czy też studiów obywateli polskich w Szwajcarii³³.

Zakończenie

Obecność genealogii w cyberprzestrzeni jest bezsprzeczna. Dobitnie świadczą o tym serwisy internetowe i internetowe bazy danych, które zbierają informacje o charakterze genealogicznym, jak i dość znacząca liczba profili i grup genealogicznych w mediach społecznościowych. Ich mnogość sprawia, iż w niniejszym miejscu można było omówić jedynie kilka z nich, uznanych za najbardziej reprezentatywne lub też posiadające największy zasięg oddziaływania. Wydaje się wszak, że każdy, kto rozpocznie badania nad dziejami swojej rodziny, zacznie poszukiwać swoich przodków, a w toku prowadzonych przez siebie prac napotka na szereg problemów, znajdzie w Internecie zarówno materiały źródłowe, jak i pomoc, którą z reguły oferują doświadczeni pasjonaci genealogii.

Poszukiwanie materiałów źródłowych najlepiej rozpocząć od internetowych baz danych, które zbierają informacje w formie zindeksowanej, a dopiero po ich przejrzaniu przejść do serwisów internetowych publikujących skany lub fotografie źródeł archiwalnych, w tym przede wszystkim metryk, które dla genealoga stanowią podstawowe źródło informacji. W konsekwencji rzetelnie przeprowadzonej kwerendy internetowej możliwe będzie jej poszerzenie o wizytę w archiwum, jeżeli oczywiście źródła dostępne w Internecie okażą się niewystarczające. Wszelkiego rodzaju pomoc mniej lub bardziej zaawansowany w swoich poszukiwaniach pasjonat genealogii znajdzie z kolei na różnego rodzaju profilach

---

33 Grupa FB „Genealodzy PL”, www.facebook.com/groups/135017640532006 (dostęp: 24.01.2024).

i grupach w mediach społecznościowych, które stanowią swoiste centra wymiany informacji genealogicznej. Tym sposobem bez wychodzenia z domu można zgromadzić całkiem sporą liczbę źródeł, dokonać ich tłumaczenia czy też upewnić się, że obrana ścieżka badań jest właściwa. Wszystko dzięki temu, że genealogia coraz silniej obecna jest w cyberprzestrzeni, w czym też znacząco wyprzedziła inne nauki pomocnicze historii.

Bibliografia

Książki i monografie

- Bąkała Krzysztof, *Genealogia: praktyczny poradnik* (Warszawa: Agencja Wydawnicza Egros, 2007).
- Dworzaczek Włodzimierz, *Genealogia* (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1959).
- Gąsiorowski Paweł Bogdan, *Genealogia nie tylko dla początkujących* (Warszawa: Agencja Wydawnicza Egros, 2023).
- Nowaczyk Małgorzata, *Poszukiwanie przodków. Genealogia dla każdego* (Podkowa Leśna: Wydawnictwo MiND, 2015).
- Raidt Gerda, *Moja wielka rodzina czyli dokąd sięgają nasze korzenie i czy przeszłość ma wpływ na przyszłość* (Warszawa: Babaryba, 2021).
- Rychlik Grażyna, *Praktykowanie genealogii. Pieniążkowie z Jedlińska XVIII–XIX w.* (Warszawa: Grażyna Rychlik, 2016).
- Sajna-Kunowsky Radosław, *Internet, genealogia i genetyka na przykładzie rodu Kunowskich h. Nałęcz* (Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2021).
- Skąd przyszliśmy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy? Wokół badań nad genealogią*, red. Przemysław Jędrzejewski, Jakub Pieczara (Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2021).
- Szłęzak Karolina, Urbańska Kinga, Jędrzejewski Przemysław, *Genealogia. Odkryj historię swoich przodków* (Ożarów Mazowiecki: Wydawnictwo Olesiejuk, 2022).
- Szłęzak Karolina, Urbańska Kinga, Jędrzejewski Przemysław, *Genealogia dla najmłodszych, czyli wyjątkowa podróż w czasie* (Ożarów Mazowiecki: Wydawnictwo Olesiejuk, 2020).

Czasopisma

- Ebertowski Karol, „Bazy genealogiczne jako pomoc w poszukiwaniu przodków”, *Folia Bibliologica* 60 (2018): 187–207.
- Jasiński Kazimierz, „Polski podręcznik genealogii”, *Studia Źródłoznawcze* 6 (1961): 151–159.

Netografia

- Ahnenblatt.com, <https://www.ahnenblatt.com> (dostęp: 25.01.2024).
- Ancestry.com, <https://www.ancestry.com> (dostęp: 25.01.2024).
- Brother's Keeper, <https://www.bkwin.org> (dostęp: 25.01.2024).
- Dobre Programy, *Genealogia*, <https://www.dobreprogramy.pl/genealogia,programy,windows,6505378791229057> (dostęp: 25.01.2024).
- Grupa FB „Genealodzy PL płatne usługi”, <https://www.facebook.com/groups/1260073614123133> (dostęp: 25.01.2024).
- Grupa FB „Tłumaczenia i streszczenia metryk: łacina, rosyjski, niemiecki, angielski”, <https://www.facebook.com/groups/1326645550858749> (dostęp: 24.01.2024).
- Grupa FB „Tłumaczenia i streszczenia metryk: łacina, rosyjski, niemiecki, angielski”, *Regulamin* <https://www.facebook.com/groups/1326645550858749/announcements> (dostęp: 24.01.2024).
- Grupa FB „Genealodzy PL”, <https://www.facebook.com/groups/135017640532006> (dostęp: 24.01.2024).
- Grupa FB „Bazar Genealogiczny”, <https://www.facebook.com/groups/241664120970663> (dostęp: 25.01.2024).
- Profil FB „More Maiorum. Periodyk genealogiczny”, <https://www.facebook.com/miesiecznikmoremaiorum> (dostęp: 31.01.2024).
- Profil FB „Polska Genealogia i Heraldyka”, <https://www.facebook.com/polska.genealogia> (dostęp: 24.01.2024).
- Profil FB „Twoje Korzenie w Polsce”, <https://www.facebook.com/twojekorzeniewpolsce> (dostęp: 25.01.2024).
- Family Historian, <https://www.family-historian.co.uk> (dostęp: 25.01.2024).
- Genealogia w Archiwach, <https://www.genealogiawarchiwach.pl> (dostęp: 02.01.2024).
- Geneteka. Genealogiczna kartoteka – baza urodzeń, <https://www.geneteka.genealodzy.pl/index.php> (dostęp: 31.01.2024).
- GenSmarts, <http://www.gensmarts.com> (dostęp: 25.01.2024).
- Gramps – Genealogical Research Software, <https://www.gramps-project.org/blog> (dostęp: 25.01.2024).
- Profil IG @genealogia_more_maiorum, https://www.instagram.com/genealogia_more_maiorum (dostęp: 31.01.2024).
- Instalki, *Kategoria: Genealogia*, <https://www.instalki.pl/download/programy/windows/dom/genealogia> (dostęp: 25.01.2024).
- Metryki Genbaza, <https://metryki.genbaza.pl/> (dostęp: 02.01.2024).
- Skanoteka – Metryki. Baza skanów akt metrykalnych, <https://www.metryki.genealodzy.pl> (dostęp: 02.01.2024).
- More Maiorum, <https://www.moremaiorum.pl> (dostęp: 31.01.2024).
- MyHeritage, <https://www.myheritage.pl> (dostęp: 25.01.2024).
- Ornatowski.com, <https://www.ornatowski.com> (dostęp: 24.01.2024).
- Pomorskie Towarzystwo Genealogiczne, <https://www.ptg.gda.pl/pomgenbaza/przeszukiwanie-rejestrow-metrykalnych> (dostęp: 02.01.2024).

Skanoteka. Baza skanów dokumentów o wartości genealogicznej, <https://skanoteka.genealodzy.pl/> (dostęp: 25.01.2024).

Szukaj w Archiwach, <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl> (dostęp: 02.01.2024).

Teki Dworzaczka, <http://www.teki.bkpan.poznan.pl> (dostęp: 02.01.2024).

Stowarzyszenie Twoje Korzenie w Polsce, <https://www.tkwp.pl> (dostęp: 02.01.2024).

Youtube, „Twoje Korzenie w Polsce”, <https://www.youtube.com/@TwojeKorzeniePolsce/featured> (dostęp: 02.01.2024).

YouTube, *Wyszukiwanie akt metrykalnych (Odcinek 2/7)*, <https://www.youtube.com/watch?v=FAhU0-eZadM> (dostęp: 02.01.2024).

